

CAP-koulutus (Teams), Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus 29.9.2022 – Kysymykset ja vastaukset

1. Jos vanhassa sopimuksessa on pelkästään raivaamalla hoidettavia lohkoja, saako niitä jatkaa?

Jatkettavassa sopimuksessa pitäisi noudattaa uuden kauden mukaisia ehtoja, mutta tähän luvattiin poikkeus, jos ei pysty vaihtamaan toimenpidettä laidunnukseen tai niittämiseen, asia tosin pitää säätää vielä asetuksella, että näin voidaan tehdä.

2. Jos olisi vielä sopimus, missä kautta jäljellä, mutta hoitona tehty pelkkää raivausta, onko näillä tulevaisuutta soppareilla, jos muuta esim. laidunnusta ei voida järjestää, tuleeko tällaisista sopimuksista sitten luopua.

Näiden sopimusten nykyinen hoitomuoto (joka toinen vuosi tai joka vuosi raivausta) ei ole uuden kauden ehtojen mukainen.

3. Jos mukauttaa vanhan sopimuksen ja sen hoitosuunnitelmassa on tehty 5 vuodeksi toimenpiteet niin miten tämä suunnitelma tulee päivittää?

Tulee varmistaa, että suunnitelma vastaa sisällöltään tulevan kauden vaatimuksia. Kannattaa miettiä, olisiko sittenkin järkevää hakea 5-vuotista, kun joka tapauksessa suunnitelma tulee päivittää, näin varmistaa samalla sen, että saa koko kaudeksi rahoituksen sopimuslalle.

4. Kuuluuko myös mukautettavien hoitosuunnitelmien päivitys neuvon piiriin.

Kyllä.

5. Maksetaanko jatkossa sopimuslalle nykyistä perustukea ja lhk:ta vastaavia tukia.

Kyllä maksetaan.

6. Ruokaviraston luentotallenteiden linkit. kiitos.. saisiko tähän.

Mikäköhän on suoriin linkki?

Esim: Etusivu -> Yhteisöt-> Tuet ja kehittäminen -> Neuvontakorvaus

Nyt esim. CAP23-aineistot neuvojille, on teksti : " Tähän sivulle päivitetään 2023 alkavan rahoituskauden koulutusmateriaaleja. Ja sivu on viimeksi päivitetty 5.9.2022, siellä ei ole esim. keskiviikon 28.9.koulutusta. Missä se siis sijaitsee?

Juuri tuolle mainituille sivuille tulee materiaalit, kun ovat julkaisukunnossa. Tallenteista on linjattu, että niitä tule Ruokaviraston ulkoisille sivuille.

7. Tarkoitettiinko petokorvauksella, jota jatkettavat sopimukset eivät voi saada, Riistakeskuksen myöntämää tukea petoaitojen materiaaleihin?

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimuksen yksivuotista petoaitakorvausta.

8. Jos entinen luonnonlaidun ja niitty (pysyvä nurmi) ilmoitetaan jatkossa Metsämaana (Ympäristösopimusala puustoinen) niin vaikuttaako tämä pysyvien nurmien kokonaismäärään liittyvään säädökseen? Eli että pysyviä nurmia ei saisi ottaa muuhun käyttöön.

Kyllä vaikuttaa pysyvien nurmien kokonaismäärään ja sitä kautta mahdolliseen ennallistamisveloitteeseen. Mutta näitä on pinta-alallisesti niin vähän pellon ulkopuolella, ettei sillä ole merkitystä. Tärkeämpää on, että maksut kohdistetaan oikeille aloille.

9. Onko näin, että pelkkä puumäärä ratkaisee, onko lohko luonnonlaidun vai metsämaa/muu ala. Tällä hetkellä myös lohkon kivisyys vaikuttaa asiaan. Ainakin pari vuotta sitten ELY-muutti luonnonlaitumia metsälaitumiksi/muuksi alaksi, jos lohkoa ei voinut niittää kivisyyden tms. vuoksi.

Pitää olla kasvulohkon alasta yli 50 % heinä- tai nurmirehukasveja. Siirtolohkareita ei saa olla, mutta luonnonlaitumelle ja niitylle kuuluvat maakivet, jotka kuuluvat luonnonlaitumen ominaispiirteeksi saa olla lohkon tukikelpoisella alalla.

10. Samoin kai hiekalla olevaa rantaa on muutettu, ei kasvipeitteistä.

Sopimusalan tulisi pääsääntöisesti olla kasvipeitteistä.

11. Mutta eihän nyt muutenkaan hyväksytä pelkästään raivattavia kohteita enää, joten eikö reunavyöhykkeet tipu kokonaan tästä pois, jos niitä ei laidunneta?

Kyllä

12. Pääseekö muutkin katsomaan Jannen esitystä Pikantista?

Pikanttiin voi hakea oikeuksia. Neuvojat ei pääse Pikanttiin.

13. Voiko saada sopimuksen, jos ei ole maataloustoimintaa eikä omista eläimiä vaan hoitaa pelkästään esim. niittämällä niittyä? Jos alue laidunnetaan, niin siinä tapauksessa myös laina/vuokraeläinten omistaja voi hakea sopimuksen, mutta miten sitten nämä niitettävät kohteet?

Kyllä voi hakea sopimusta, sen perusteella ainakin, että on tällä kaudella ollut sopimus samasta alasta.

14. Mikä on laajan avokallion minimipinta-ala?

Minimipinta-alaa ei ole määritelty, pinta-alarajat ovat hankalia, aina joku jää väärälle puolelle.

15. Onko arvokkaiden perinnebiotooppien aineistossa mukana kaikki tämän kauden sopimuskohteet, vaikka niitä ei olisikaan inventoitu? Lähinnä luokitustieto.

Ei ole mukana, jos ei ole inventoitu, aineistossa on kyse valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaista alueista.

16. "ei hyväksytä aluetta jonka toisesta rahoituslähteestä rahoitetut kunnostustoimenpiteet ovat kesken" > Aiemmassa ohjeistuksessa on ollut, että Helmi-tuella voidaan poistaa suurikokoisempaa puustoa perinnebiotoopilta (ei siis enää kyse kunnostusraivauksesta). Voiko tuota puustonpoistoa jatkaa uudella sopimuskaudella, jos kyse ei ole hoitosopimuksessa mainitusta raivauksesta? Tapauksissa puuston poistoa haluttaisiin tehdä useamman vuoden aikana ettei tule juurilahopiikkiä.

Selvitetään MMM, toimenpiteet kesken sopimuskauden, jotka tehdään muulla rahoituksella ovat olleet mahdollisia, kun niitä ei mainita hoitosuunnitelmassa siten, että ne tehtäisiin hoitosopimuksen rahalla.

17. Lukitaanko lohkojen rajaukset myös mukautettavissa sopimuksissa (meriveden) keskivedenkorkeuteen, jos lohkojen rajaus menee tällä hetkellä kauempana? Aiheuttaako tämä takaisinperintää?

Kyllä, menee uusien ehtojen mukaisesti kaikissa sopimuksissa, eikä aiheuta takaisinperintää aiempiin vuosiin. Myöhemmin tarkennetaan, miten merivesialueet rajataan rannasta.

18. Kuinka kattava inventointi on tason pohjana; on sopimusalueita, joita ei ole koskaan aikaisemmin inventoitu, mutta se saattaa olla esim. paikallisesti arvokas eli sovelluksen tason kattavuus?

Karttatasoon tuodaan kaikki maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaat perinnebiotooppilohkot.

19. Nykyisissä sopimusehdoissa on: ".... nykytilassaan täyttää arvokkaan perinnebiotoopin määritelmän.

Tällaisen alueen on mahdollista saada arvokkaan perinnebiotoopin korvaus. "

Onko jatkossakin näin vai riittääkö vain onko korkeamman tuen peruste inventointitieto Vipupalvelussa

Tai Ely on sen arvioinnissaan todennut valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaaksi.

20. Kaikkia jo aikaisemmin arvokkaiksi luokiteltuja perinnebiotooppeja ei ole tässä uudessa kierroksessa inventoitu, joten on sopimuksia, jotka ovat aikaisempien inventointien perusteella luokiteltu arvokkaiksi ja ovat toki sitä edelleen, koska hoito on jatkunut. Siinä mielessä karttataso on hämäävä ja voi aiheuttaa ihmettelyä. Katsotaanko nämä Elyn vastaaviksi?

Vastaus tarkentuu myöhemmin.

21. Miksi reunavyöhykkeillä on edelleen leveysrajoituksia, jos niitä ei saa hoitaa pelkästään raivaamalla?

Selvitellään.

22. Voiko muuttaa peltolohkoja luonnonlaitumeksi, jos lohko on vaikeasti viljeltävä (esim. jyrkkyys, kosteus), sitä ei ole muokattu tai lannoitettu pariin vuoteen, mutta laidunnusta on ollut.

Tuenhakijan pitää olla tietoinen asiasta, mutta kyllä voi maankäyttölajia voi muuttaa.

23. Sopimusalaksi hyväksymisestä. Onko havupuuvaltaisessa metsässä selvä merkki laidunnuksesta ed. laidunnuskauden jäljeltä jäänyt piikkilanka maastoon? Tällaisia löytyy aika ajoin maastosta. Jos riittää, niin sitten ilm. näitä jälkiä pitäisi säästää metsiin.

Pelkkä vanha piikkilanka ei riitä, se pitäisi poistaa metsästä. Pitäisi katsoa puustoa yleensä tai kasvillisuutta.

24. Pelkkä hoidon jatkuminen ei välttämättä ole tae perinnebiotoopin arvon säilymisestä. Vaikkakin hoidon jatkuminen on arvokasta jo sinänsä. Jonkun olisi kuitenkin hyvä käydä välillä paikanpäällä arvioimassa arvot ja hoidon riittävyys?

Maastokatselmoinneissa, joita Elyn käsittelijät tekevät, arvioidaan juuri näitä kriteerejä siinä vaiheessa kun uutta sopimusta tehdään. Olemassa oleville sopimuksille tehdään valvontaa.

25. Mistä saa reaalisen ja tarkan tiedon suurpotoriski alueesta, kun tekee perinnebiotooppisuunnittelua?

Selvitellään.

26. Jos Suomen Riistakeskus maksaa aitaravikkeet kohteelle niin voiko ympäristösopimuksesta saada silti korkeamman tuen petoaidan rakentamisen?

Ei voi saada, silloin on kyse tuplarahoituksesta. Petoaitakorvaukseen on laskettu aidan hinta ja sen tekeminen.

27. Jos aiemmin hoidossa olleella kohteella siis petoriski olisi pahentunut hoidon aloituksen jälkeen, petoaitakorvausta ei voi maksaa uudella tukikaudella, vaan laiduntaja joutuu joko maksamaan petoaidan itse tai lopettamaan laidunnuksen?

Kyllä.

28. Meillä Varsinais- Suomessa keskusteluttaa ruovikon murskaus ja sen mahdollisuus Helmen avulla sopimuskauden aikana. Onko mahdollista? Mielellämme tulkitsemme, että olisi täysin eri toimenpide eikä olisi päällekkäisyyttä rahoitusta.

Jos murskausta ei mainita hoitosuunnitelmassa ympäristösopimuksesta rahoitettavana toimena.

29. Voiko raivaus- tai aitaamiskorvaus sijoittua mihin sopimusvuoteen tahansa, vai onko oltava ensimmäinen vuosi? Voiko toisen rahoituslähteen aitaamista, raivausta tai niihin mahdollisesti rinnastettavaa työtä toteuttaa vuosina, jolloin viljelijä ei saa lohkolta vastaavaa korvausta? Voidaanko aitaamiskorvauksella rahoittaa aidan uusimista, esimerkiksi vanhan, käyttötarkoitukseen sopimattoman tai huonosti sopivan aidan tilalle rakennettavaa uutta aita (esimerkiksi erilainen aitatyyppi), kesken sopimuskaudenkin?

Pääsääntöisesti on tarkoitus rahoittaa kunnostusraivausta ja sen jälkeen jatketaan ylläpitoraivauksella. Jos on kuitenkin jätetty eläinten hoidettavaksi alueita, joita eivät sitten kuitenkaan hoida, niin tällaisten alueiden raivaamiseen voi myös hakea kunnostusraivauksen toimenpidettä.

Aitaustoimenpide on tarkoitettu pääsääntöisesti myös uusille lohkoille, joilla aita ei vielä ole. Aitaustoimenpidettä, kuten ei raivaustoimenpidettäkään tule myöntää sellaisessa tilanteessa, joka johtuu aiemman sopimuskauden sopimusehtojen laiminlyönnistä (aitojen kunnossapito ja ylläpitoraivaus). Eteen voi tulla kuitenkin, että aiempi aitatyyppi ei sovellus, jos eläin laji on vaihtunut tai kyseessä on muu vastaava syy.

30. Onko ruovikko pysyvää nurmea?

Selvitellään.

31. Onko virtuaalilohkolle minimialarajaa eli minkä kokoisia aloja ruvetaan erikseen rajaamaan pysyviksi nurmiksi?

Sopimusalueilla ei ole ns. virtuaalilohkoja, kaikki peruslohkot piirretään ihan oikeiksi lohkoiksi. Minimiala lohkolle, jolle maksetaan, on 0,05 ha. Lohkon tulee täyttää pysyvän nurmen määritelmä, jotta siitä voi tehdä pysyvän nurmen lohkon.

32. Onko kosteikkoala pysyvää nurmea?

Ei voi olla.

33. Miten nyt sitten puska katajat tulkitaan? puita vai ei?

Puu on pituudeltaan yli 4 metriä. Katajat selvitetään.

34. Jos on avoin niitty eikä puita niin voiko sitä ilmoittaa metsämaana, jos se ei täytä muuten noita pysyvän nurmen määritelmää?

Jos alalla ei ole nurmi tai heinäkasvillisuutta lainkaan, voiko niitä silloin ottaa sopimukseen, jos ei ole syötävääkään laiduntaville eläimille.

35. Saako kivet olla kuitenkin mukana moma-sopimusosalassa, vaikka ne olisi rajattu suorista tuista pois? Monet pebit ovat kivisiä ja kivet kuuluvatkin olennaisena osana pebin määritelmään.

Sopimusosalassa kivet voi olla mukana, mutta koska lohkolle voidaan tehdä vain yksi piirros ja jos lohkon geometriaan tehdään reikiä kivistä johtuen, on nämä alat pois sopimuksenkin tuesta, mikäli niitä poistetaan lohkosta suorien tukien takia. Ainoastaan sellaisella alalla, jolla on puita yli 50 puuta/ha, voidaan kivet jättää piirtämättä niitä pois lohkosta.

36. Pahoin pajuttunut 3 m korkea pajukko perinnebiotooppi Pysyvä nurmi?

Jos sopimuksen hoitotoimenpiteet ovat jääneet tekemättä, siten, että ylläpitoraivausta ei ole tehty, kunnostusraivauksen tukea ei voi myöntää. Mutta kunnostusraivattava sopimuslohko voi olla pysyvää nurmea, jos lohko kunnostetaan kasvukauden alussa, niin että se on kasvukaudella laidunnettavissa.

37. Onko yli neljä metriä korkea kataja myös tässä kohtaa puu? Kyllä

38. Tarkennuskysymys:

Puumääriyksestä siis poistuvako pienet, alle 4 metriset havupuutko? (nykyisin laskettiin 0,3 m havupuu tai yli 2 m lehtipuu)

Kyllä poistuu.

39. Onko monirunkoinen pähkinäpensas yli 4 metrisenä kuitenkin pensas?

Kyllä se lasketaan yhdeksi puuksi.

40. Onko monitorointi tarkastus tulossa moma lohkoihin?

Satelliittikuvilta sopimuslohkoja tuskin koskaan voidaan tarkastella tai tehdä sitä kautta johtopäätöksiä, monitorointi tarkoittaa esim. paikkaan sidottuja valokuvia.

41. Mitä kasvikoodia kosteikkoala sitten on?

Ympäristösopimus kosteikko

42. Kun myrsky ja mylväys käy hoitoalueella (voi olla luonnonsuojelualue) ja puuta on kaatunut runsaasti ristiinrastiin, jolloin niiden aluetta eivät pääse laiduneläimet syömään. Mitä neuvotaan tekemään, ettei poisteta pinta-alasta? Kun lahoppuuta tarvii jättää. Tällaista voi nähdä

esim, kun naapuri on avohakannut metsänsä ja tuuli pääsee puhaltamaan täysillä kaataen ainakin reunapuustoa.

Tällaisen alan monimuotoisuusarvot pitää arvioida uudestaan myrskyn jälkeen. Ei ole enää sopimusalaan kelpavaa alaa välttämättä, riippuu siitä, kuinka paljon puita kaatuu ja pystyykö eläimet siellä laiduntamaan. Pitää tapauskohtaisesti miettiä, onko ala vielä ok.

43. Missä muodossa suunnitelmat toimitetaan? Tuleeko joku sähköinen pohja?

Suunnitelmat voidaan näillä näkymin laittaa paperisena liitteenä kuten nykyäänkin.

44. Maksetaanko välivuodesta ja onko se vain lampaille?

Välivuodesta ei makseta, silloin tulee tuki perua. Jos tukea ei ole peruttu, ja valvonta osuu paikalle, tulee takaisinperintä sen vuoden osalta hoitopuutteen takia.

45. Miten jatkossa korvauskelvottomat lohkot, jotka on tällä hetkellä ilmoitettu ymp.sopimusala, muuna alana? Lohkoilla on puustoisempaa hakamaata (jatkossa metsämaata) sekä avoimempaa alaa, joka korvauskelpoisena olisi tälläkin hetkellä hyväksyttävissä pysyväksi nurmeksi. Tuleeko tehdä lohkojaot, vai ilmoitetaanko lohkot ensi vuonna ymp.sopimusala, metsämaana?

Jos on avointa ja täyttää pysyvän nurmen vaatimuksen, sen voi ilmoittaa pysyvänä nurmena, ja puustoiset alat ympäristösopimus puustoinen. Voi siis tehdä lohkojaon.

46. Onko arvioita milloin saa ensi vuonna neuvolla aloittaa suunnittelun?

Periaattessa heti 2023 vuoden alusta, jos säädökset on hyväksytyt ja muut siihen liittyvät ohjeistukset ja materiaalit valmiina.

47. Jos välivuosi pidetään lajisuojeluperusteella, tuleeko korvaava hoito aina tehdä, vaikka kasvillisuuden rehevyydestä ei koituisi ongelmia, eli alueen hoidon kannalta niittoa ei tarvittaisi?

Välivuosi on tarkoitettu vain loistautitapauksissa pidettäväksi, muissa tilanteissa sopimusalaa tulee hoitaa joka vuosi. Hoitosuunnitelmassa tulee mainita, jos on suunnitteilla hoitaa joku vuosi niittämällä.

48. Voiko kerran sopimuskaudella haettavaa raivauskorvausta hakea takautuvasti, jos juuri ennen sopimuskauden alkua talvella tekee jo puuston raivauksia tm?

Ei voi hakea takautuvasti, sopimusvuosi alkaa 1.5, joten korvattava kustannus tulee syntyä sopimusvuoden aikana, jolloin toimenpide toteutetaan.

49. Jos sopimusala on yhtä isoa lohkoa (esim 20ha) ja kunnostusraivaamista tehdään pienellä osalla, niin ilmoitetaanko silti koko lohko raivaukseen kun haetaan korvausta yhdelle vuodelle kunnostusraivauksesta?

Kunnostettavasta alasta tehdään oma kasvulohko Vipussa kasvulohkotiedoissa, eli raivattava ala pitää piirtää ja ilmoittaa omana kasvulohkona.

50. Voiko raivausjätettä jättää sopimusalalle kohtaan, josta siitä voi olla hyötyä pölyttäjäien tms. elinympäristönä eikä kohta ole muun lajiston kannalta arvokasta?

Raivausjäte on aina korjattava pois lohkolta.

51. Kielletyistä toimista: Saako olemassa olevaa ojaa kunnostaa, puhdistaa, jotta viljeltävän lähilohkon vesitalous pysyy kunnossa?

Sopimuslohkoa ei saa ojittaa eikä muokata, tällaiset toimenpiteet kannattaa tehdä ennen kuin hakee lohkoa sopimukseen.

52. Alkaako ensi keväänä alkava sopimuskausi 1.5.2023 vai 1.5.2024?

Alkaa 1.5.2023.

53. Eli uudellakin kaudella voi olla vain niittämällä hoidettavia kohteita?

Niittämällä ja laiduntamalla hoidettavia kohteita.

54. Miten sopimukset valvotaan, mikä on velvoite prosentti, 1%?. Monitorointihan ei koske sopimuslohkoja.

Kyllä, sopimuslohkoihin ei käytetä satelliittivalvontaa.

55. Miten varmennetaan riittävä laidunpaine? Tuleeko minimieläinyksikkömäärät/ha?

Riittävä laidunpaine voidaan arvioida käyttäen apuna erillistä taulukkoa, joka tälläkin kaudella on ollut käytössä. Minimieläinyksikkömääriä ei tule, koska ne eivät kuitenkaan kerro todellisuudesta oikein mitään. Sääolosuhteet vuosittain vaihtelevat.

56. Ympäristösopimuksen luonnonlaidun (ei pb) -voiko laiduntaa osana laidunnurmia?

Niukkaravinteisen vanhan nurmen kanssa.

57. Voiko tarkastuskäynnistä ilmoittaa kirjallisesti?

Palataan näihin maastokatselmointikoulutuksessa.

58. Onko valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella keskeisellä paikalla oleva avoin entinen pelto tavanomaista arvokkaampi maisema -> ympäristösopimuksen luonnonlaidun

Pitää arvioida muutakin kuin pelkkää sijaintia.

59. Oliko peltokäytöstä siirtymiseen ohjeellisia aikamääreitä? Luonnonlaitumeksi 20v., ja perinnebiotooppien kanssa 50v.? tai jotain muuta

Nämä on arvioitava tapauskohtaisesti ja on arvioitava myös pellon käyttöä, lannoitusta ym.

60. Jatkossa siis mahdollista lisätä alueita olevassa oleva sopimukseen?

Asiasta määrätään vuosittaisella hakuasetuksella ja määrärahojen puitteissa. Käytäntö vielä auki, voidaanko lisätä olemassa olevaan.

61. Aitaamistuen saa varmaan myös jo olemassa oleville sopimuslohkoille, jos aidan joutuu uusimaan?

Aitaamistukea on mahdollista saada, jos aitaamistarve ei johdu siitä, että aiemman sopimuksen aikana aidan huoltotyöt ovat jääneet tekemättä.

62. Tarvitaanko hakemuksen liitteiksi jo olleiden sopimusten muistiinpanot toteutuneista hoitotoimenpiteistä?

Näitä ei tarvitse enää palauttaa sopimushakemuksen liitteinä.

63. Riittääkö että laitetaan raivattava alue kasvilohkoksi eikä peruslohkoa?

Kyllä.

64. Jos raivausmassa myydään esimerkiksi energiapuuksi, onko mahdollista ilman seuraamuksia?

Raivausjätteen käytöstä ei ole sopimusten osalta säädetty sellaista, joka ei mahdollistaisi sitä.

65. Voiko koko sopimuskauden hoitaa raivauksella?

Laiduntamalla tai niittämällä.

66. Mitkä ovat nurmilauhamättäikköjen sallitut kurittamistoimet sopparissa? Tärkeät kahlaajarannat heikentyvät mättäiden vuoksi. Äestys, jyrshintä... Kun alue on kuitenkin sopimuksen mukaan laidunnettu=ehto täyttynyt koko kesän, mutta mättäikkö sen kuin on ja pysyy.

Nämä pitää vielä selvittää.

67. Raivaus pitää siis olla järeämpää raivausta; voiko olla sitten muina sopimusvuosina kuin ensimmäisenä vuonna?

Kyllä, jos siihen on pätevät syyt, ettei sitä ole tehty ns. koko alan alkuraivauksen yhteydessä. Se ei saa olla myöskään seurausta aiempien sopimusten ylläpitöraivausten puutteesta.

68. Alueita, joissa raivattavaa ja niitettävää- tehdäänkö sopimusta enää raivattavalle alalle - ainoastaan niittoalalle?

Ainoastaan niittoalueelle.

69. Jos kunnostusraivausta on järkevä ja vaikuttavinta toteuttaa ensimmäisinä hoitovuosina siten, että laidunnus on jo alkanut, eikä kunnostusraivausta ole haettu ympäristösopimukseen, voidaanko kunnostusraivausta toteuttaa muulla rahoituksella samaan aikaan ympäristösopimuksen kanssa. Kunnostusraivauksella siis eri toteuttaja kuin laidunnuksella.

Kyllä se on mahdollista, asia ei liity silloin sopimuksen toimenpiteisiin, eikä se voi olla samaa kuin ylläpitöraivaus, ts sitä ei mainita hoitosuunnitelmassa ympäristösopimuksen tuella maksettavana. Raivaamaton alue ei voi myöskään olla sellainen, että eläimet ei voisi sitä nyt jo laiduntaa.

70. Niiton voi varmaan tehdä myös trimmerillä, mutta niittojäte on kerättävä pois? (aika työläs toimenpide, enkä usko, että tähän kukaan ryhtyy, mutta periaatekysymys

Kyllä niittojäte on kerättävä pois.